
BİRİ ÖTEKİSİYLE ÇELİŞEN İKİ EYLEM ÜZERİNE

Bu yazıyı 12 Kasım'da Ankara, İstanbul ve Bursa'da patlak veren, izleyen günde İzmir, Adana, Gaziantep, Mersin ve Antalya illerine yayılan polis eylemleri günlerinde yazıyorum...

Onlar; üniformaları, silahları, copları ve köpekleriyle, kısacası “*kamu görevlisi*” sıfatlarıyla, sivil toplum alanları ve mekânlarında, fiziksel-ideolojik varlıklarıyla dehşetli bir görünüm sergilediler. Hem de “*kamu düzenini, huzur ve güvenliği sağlayan*” kolluk güçleri oldukları halde. Hem de “*Ya Allah Bismillah!*” “*komünist itler vatan sizden ne bekler!*” diye naralar atan sivil yandaşlarıyla yan yana, el ele.

Gazeteler “*çevik kuvvet polisleri*”nin, iki polisin öldürülmesini ve işkenceci polislerin af kapsamı dışında bırakılmasını kınamak için sokağa taşıklarını yazdılar. Yine basında, onların asıl, dayanılmaz ekonomik, toplumsal sorunlar ve iş yükü altında bunaldıkları, bu nedenle taşkınlıklarda buldukları yolundaki yorumlara rastlandı.

“*Hükümet affını al başına çal/Silahlarımızı ölünce mi kullanacağız/Her şey vatan için/Dişe diş kana kan, intikam, intikam/Bizi satanı biz de satarız/Sosyete polisi istemiyoruz/Polis burada aydınlar nerede ...*”

Eylemci polislerin öfkeyle seslendirdikleri sloganlardan kimileriymi bunlar. Ve bir de şu slogan: “Polisin insan hakları yok mu?”

Oysa asıl, onların “polis düşmanı” sandıkları örgütlere, işçi, “memur” ve aydınlara göre polisler de askerler de, öldürülmek şöyle dursun, şiddetin hiçbir türlüsüne hedef olmamalıydılar. Çünkü onlar da insandılar ve onların da insan hakları, yurttaşlık hakları vardı. Yine “polis düşmanı” sanılan örgütlere, kişilere göre burjuva demokrasi-lerinde salt kamu dışındakiler değil, polisler de, hatta askerler de içinde olmak üzere kamuda çalışan herkes insanlık ve yurttaşlık haklarını sivil toplum örgütleriyle sivil toplumda arayabilir ve kullanabilirdi.

Nitekim Avrupa Ülkeleri Polis Sendikaları Birliği'nin Genel Başkanı Herman Lutz EĞİT-DER'in 1988-1990 yılları arasında kamu emekçilerine sendika yolunun açılması uğruna savaşımlar veren bir dernek olduğunu öğrendiğinde şunları söylemiştir:

“Eğitim emekçilerine ve polislerin, askerlerin dışındaki tüm devlet memurlarına sendika hakkının tanınmasını sağlamış bile olsanız ‘ülkemizde demokrasi var’ diyemezsiniz. Çünkü onların yanı sıra polislerin ve askerlerin de sendikal haklara sahip olmasıyla ki, ancak o zamandır ki demokrasi var sayılabilir.”

Bizim için ilginç olması gereken bir başka şey, o yıllarda 510 bin üyesi bulunan Avrupa Ülkeleri Polis Sendikaları Birliği'nin Genel Başkanı olan Herman Lutz'un hem polis, hem sendikalı-sendikacı olmasından öte aynı zamanda bir parti üyesi olmasıdır. Ne yazık ki Türkiye'de çok daha şaşırtıcı olması gereken hem de Hıristiyan Demokrat Parti'nin üyesi olmasıdır ve de Arabistan'lı işçilerden biri 1988'de Federal Almanya'da bir polisi öldürdüğünde kabaran yabancı düşmanlığına karşı kararlı bir savaşımlar verdiği için Avrupalı polislerin sendikal devinimlerinin bu lide-

* Yine bu kitabımın adını taşıyan 1. kitabın 138. sayfasına bakınız.

rine 162 bin üyeli Federal Almanya Ulusal Polis Sendikası'nın da Genel Başkanı sıfatıyla Theodar Meuss Madalyası verilmiş olmasıdır.*

İyice bellenmeli ve hiç unutulmamalıdır ki bu ve benzeri örnekler ancak demokratik sivil toplumun bulunduğu koşullarda olanaklıdır.

Nedir Sivil Toplum?

Gönüllü kuruluşlar aracılığıyla, basında çeşitli mekân ve alanlarda hak alma-vermeme savaşmaları yapılan; bu bağlamda, işçi ve sermaye sınıfları arasındaki çelişkiler ekseninde özgürce sınıf savaşmaları yaşanan ya da yaşanması gereken; kısacası kaba güce, zorbalığa, anarşiye, silaha, baskının hiçbir türüsüne asla yer olmayan, olmaması gereken, salt ideolojik/kültürel üstünlük yarışması yapılan ve ancak böyle olabildiği ölçüde demokratik olabilen, demokrasiden söz edilebilen ve demokratik devleti doğurabilen bir alandır.¹

Öyleyse eylemci “*çevik kuvvet*” polislerinin kamu kurumlarındaki resmi giyim kuşamlarıyla sivil toplumda o biçimde boy göstermeleri sivil toplumun doğasınca bir olay değil; devletin derinliklerinde olupbitenlerin dışı vurumudur.

Oysa ki polislerin de iş yükünden, ekonomik, toplumsal sorunlardan, yönetsel baskılardan kurtuluşu, ülkemizin demokratik bir sivil topluma, oradan saydam bir yönetime, demokratik bir devlete kavuşmasından geçer. Bu ise onların da tıpkı öteki kamu emekçileri gibi sivil toplumda yurttaşlık haklarını kullanarak örgütlenmelerinden ya da polis sendikalarıyla haklarını koruma ve genişletmelerinden geçer.

Ama ne acıdır ki her biri toplumun yoksul ailelerinden gelen polislerimiz; 1980'li yılların sonlarına doğru eğitim emekçilerinin EĞİT-DER'le

¹ Daha geniş Sivil Toplum açıklamaları için bu kitaptaki, “Genel Öğretmen Boykotu'nun İşğinde Bir KESK Grevi ve Düşündürdükleri.” Başlıklı yazıya bakılabilir.

başlattıkları sendikal haklar savaşlarıyla açılan yolda 1990'dan bu yana sendikalarıyla dişe diş uğraş veren kamu emekçilerinin sivil toplumda buldukları yerde olmaları gerektiğini hâlâ göremiyorlar. Başka bir deyişle resmi kurumlarda güvenlik görevlisi olsalar bile gönüllü kuruluşlar alanı olan sivil toplumda emekçi yurttaş kimlikleriyle örgütlenerek hak aramaları gerektiğini göremiyorlar. Bir başka anlatımla da sivil toplumun emek kesiminde “devlet biçimini belirleme, onu yönetme eşit hakkına sahip yurttaş” olduklarını göremiyorlar.

Buradan, emek örgütlerinin 1 Aralık'ta (polis eylemlerinden 18 gün önce) gerçekleştirdikleri bir günlük grev eylemine geleceğim:

Emek Platformu'nca yönetilen, yurt çapında, tüm emek örgütlerini kapsayan bir eylemdi bu.

TÜRK-İŞ, HAK-İŞ, DİSK, KESK, TÜRKİYE KAMU-SEN, MEMUR-SEN, TÜRKİYE İŞÇİ EMEKLİLERİ CEMİYETİ, TÜM İŞÇİ EMEKLİLERİ DERNEĞİ, TÜM BAĞ-KUR EMEKLİLERİ DERNEĞİ, TÜRKİYE MİMAR MÜHENDİSLER ODALARI BİRLİĞİ, TÜRK DİŞ HEKİMLERİ BİRLİĞİ, TÜRK ECZACILAR BİRLİĞİ, TÜRK TABİPLER BİRLİĞİ, TÜRK VETERİNER HEKİMLERİ BİRLİĞİ, TÜRMÖB.

Bunlardı Emek Platformu'nu oluşturan ve söz konusu 1 Aralık eylemini yöneten sivil toplum kuruluşları.

Onlar bu noktaya, KESK' in eylem planı gereğince 18 Ekim'de başlayan ve tüm yurt yüzeyinde yaklaşık bir ay süren, 11 Kasım 2000'deki Kızılay eylemiyle doruğuna ulaşan eylemler dizisinin açtığı yoldan geldiler...

Emek Platformu Başkanlar Kurulu 30 Ekim 2000'de toplanarak “çalışanların acil sorunlarına çözüm bulunmaması durumunda” 1 Aralık 2000'de “üretimden gelen gücü” kullanma kararı aldı. Başkanlar; Başbakan ve Yardımcılarından, ilgili bakanlardan randevu dileklerine yanıt alamadılar; sorunlarını ve dileklerini “Talepler Bildirgesi”yle ancak

Cumhurbaşkanına iletebildiler. 22 Kasım 2000'de de, eylem kararının nasıl uygulanacağını açıkladılar. Hangi nedenlerle, niçin greve gidileceğini de “*1 Aralık Eylem Bildirgesi*”yle kamuoyuna duyurdular.²

Hemen ardından İçişleri Bakanlığı, bir genelge ile valilerden eyleme katılanlar hakkında gerekli yasal işlemlerin yapılmasını istedi. Buna karşılık KESK Genel Başkanı Siyami ERDEM “*Emekçilerin ekonomik ve sosyal hakları için en doğal, meşru, demokratik ve kitlesel tepkilerini ortaya koyması asla suç sayılamaz*” dedi.³

1 Aralık eylemi Hükümetin gözdağı girişimlerine karşın yurt çapında ve yüksek bir katılımıla gerçekleşti. Eylem; tüm yurttaki aynı günde, biri işyerleri boşaltılarak ya da üretim durdurularak, öteki de yürüyüşler, mitingler yapılarak; valiliklere Platform'un isteklerini içeren dilekçeler sunulmuş olarak gerçekleştirildi. Ankara'da ise, yaklaşık 50-60 bin kişinin katılımıyla Kızılay'da yapılan görkemli miting sırasında Emek Platformu Başkanlar Kurulu doğrudan sundu TBMM'e Platform'un dileklerini.

Dilekçede yer alan istemlerden kimileri şunlardı: Sosyal devlet, zorunlu tasarruf birikimlerinin “*nema*”larıyla birlikte ödenmesi, yüzde 10 değil, insanca yaşamaya yeterli zam, iş güvencesi, grevli toplu sözleşmeli, kısıtlamasız sendikal yaşam.⁴

Kamu emekçileri sendikalarının önceki eylemlerinden farklı gördüğüm 1 Aralık eyleminin, eylem gününde yaşanan yönleri ve sahneleriyle anlatılması bu yazının sınırlarını aşar. Onun için burada eylemin ilklerinden birkaçına değinmekle yetineceğim. Ve bir de bir iki dokümanda bulunacağım.

2 *Türk-İş Dergisi, EKİM / KASIM 2000, Sayı 341.*

3 *Evrensel, 1 Aralık 2000*

4 *Cumhuriyet, 2 Aralık 2000,*

I Aralık eylemi her şeyden önce Emek Platformu'nun yığınsal eylemlere yönelik ilk adımıydı.

İkincisi bu eylem; oldum olası sürüp gelen, ancak Emek Platformu'nun oluşmasıyla resmi işçi-memur ayrımının yapay bir ayrım olduğunun herkesçe görülebilmesini kolaylaştıran ilk eylemdi.

Üçüncüsü, sağ ve sol örgütlerde kutuplaşan emekçilere bu kutuplaşmanın anlamsız ve gereksiz olduğu, her iki kutuptakilerin ortak paydalarının emek olduğu gerçeğini apaçık gösteren ilk eylemdi.

Dördüncüsü, Emek Platformu'nu oluşturan örgütlere ve bu örgütlerden gelen katılımcılara bakıldığında “işçilerin aydınlaşması, aydınların işçileşmesi” sürecinde fark edilebilir bir evreye gelindiğinin ilk ve somut bir örneğiydi.

Eylem kararının, doğrudan salt KESK, KAMU-SEN, MEMUR-SEN tarafından değil de emek kesiminin tüm bileşenlerini simgeleyen Emek Platformu'nca alınmış olması, emeğin en kapsamlı dayanışma ruhunun habercisiydi. Ancak bu kararın ve dayanışma anlayışının gerekleri ne yazık ki KESK, KAMU-SEN, MEMUR-SEN dışındaki Emek Platformu bileşenlerince işyerlerinde, caddelerde ve alanlarda en azından yeterince yerine getirilmedi.

Ve bir de eylemin, Emek Platformu'nu oluşturan örgütlerin başkanları düzeyinde topluca ve tek merkezden (Ankara'dan) yönetilmesi, “tek ses, tek yürek” izleniminin çok daha güçlü ve çok daha belirgin bir biçimde vurgulanması gerekirdi...

Bu yazıda 2000 yılı Kasım ayının ilk yarısında sivil toplum alanında yaşanan iki eylemin farklılıkları ve kimi özellikleri üzerinde durmuş oluyorum. Görüldüğü gibi onlardan ilki devletin antidemokratik

niteliğini açığa vuran, öteki demokratik devlete ulaşmanın da yolunu gösteren iki eylemdi bunlar.*

Yazıyı bitirirken en başta Emek Platformu'nun ve KESK'in içinde niceliği ve niteliğiyle özel bir yer tutan EĞİTİM SEN olmak üzere KESK ve KESK'e bağlı öteki sendikalarımızın, Emek Platformu'nun öteki bileşenlerinin; Emek Platformu'yla ve 1 Aralık eylemiyle ulaşılan en geniş birlikteliği sürdürmelerini, daha bir yetkinleştirmelerini diliyorum.

19 Aralık 2000

* Bu kitabın basıma hazırlandığı günlerde bu yazıda anlatılan eylemci polisler verilen ceza olaydan 6 yıl sonra bozulmuştur. Gazetelerde yer alan ve 2006 yılında yargımızın da ne durumda olduğunu gösteren haberde şöyle denilmiştir: "Yargıtay yürüyüş yaptıkları için ceza alan polislerin demokratik haklarını kullandığına karar verdi. Kararda 'polisler suç teşkil eden slogan atmamıştır' denildi". (Radikal 10 Kasım 2006)